

BABBORGAPLEIN 4 en 's-HERENHOF 2-20, pastorie, klooster, begraafplaats, Calvarieberg, kloostermuur en beelden

gemeente : Zevenaar
postcode + plaats : 6909 DW Babberich
straat + huisnr. : Babborgaplein 4 en 's Herenhof 2-20
naam object : 's-Herenhof

oorspronkelijke functie : Capucijner klooster.
huidige functie : woningen
bouwjaar : klooster 1885, pastorie 1967
architect : Jan de Jong, Schayk
bouwstijl/type : Bossche School, traditioneel ambachtelijke bouwstijl

beschrijver : H.P. Boer ING
datum opname : 10-02-2012
datum beschrijving : 21-05-2013
bronnen : beschrijving Gelders Genootschap dd 25-10-2004, P.P. Mesken.
dossier subsidiëring bouw kerk Babberich.
Ben Janssen en Theo Keultjes, Babberich, Betburgh en Baston, Een geschiedenis van het bouwen, wonen en werken in het kerkdorp Babberich.
Theo J. Keultjes, Babberich kerk en klooster, 1995.
www.nai.nl, databank BONAS.

Historie

De Minderbroeders Capucijnen stichtten in 1883 op een stuk grond aangekocht van Richard Jan de Neree, bewoner van Huis Halsaf, een klooster aan de rand van Babberich. Kerk en klooster werden in 1885 ingezegend. De bewoners van Babberich en omstreken konden voortaan in hun eigen plaats de H. Mis bijwonen. Voor dopen, trouwen en begraven bleef men tot 1933 op de Martinuskerk in Oud-Zevenaar aangewezen. Het klooster had een tweeledige functie. Enerzijds was het een 'assistentie-klooster' van waaruit de paters hun geestelijke werk in de omgeving verrichtten. Anderzijds was het een novicenklooster, waar aspirant-priesters hun eerste opleidingsjaar tot Capucijn doorbrachten, alvorens aan hun hogere studie te beginnen. De functie als noviciaatklooster heeft het tot 1916 behouden.

Omdat de oude paterskerk te klein is geworden, ontstaat in de loop van de 20^e eeuw de wens tot de bouw van een grotere parochiekerk. Hoewel na 1945 het aantal religieuzen in het Babberichse klooster sterk afneemt (in 1965 bestond de kloostergemeenschap nog maar uit vier man) wordt de oude kerk in 1955 gesloopt waarna de bouw van de nieuwe parochiekerk begint. De bijbehorende pastorie werd later gebouwd en pas op 27-01-1967 in gebruik genomen omdat daarvoor eerst het kloosterpad omgelegd en verbreed moest worden. De bekende architect J. de Jong uit Schayk maakt het ontwerp voor de nieuwe kerk. De Jong is een bekende representant van de Bossche School, waarbinnen hij de strakke richting van deze bouwstijl vertegenwoordigde. Hij ontwierp diverse kerken, waaronder de H. Gerardus Majellakerk te Gemert en de St. Benedictuskerk te Rijswijk. Daarnaast maakte hij ontwerpen voor woningbouw, radhuizen, utiliteitsbouw, een klooster en ontwikkelde hij een eigen theorie over de stedenbouw. De kerk in Babberich ontwerpt hij in een sobere architectuur met de geometrische vormen en horizontale lijnen die kenmerkend zijn voor de Bossche School. De Jong was een leerling en volgeling van de bekende architect Dom Hans van der Laan. Van der Laan was in 1926 toegetreden tot de orde van Sint Benedictus. Na de oorlog legde hij zich toe op fundamenteel architectuurtheoretisch onderzoek naar aan God gewijde gebouwen. Zijn architectuurtheorie was gebaseerd op een systeem van maatverhoudingen waarmee hij de inspiratie leverde voor de zogenoemde 'Bossche School'. Zijn gebouwen zijn helder en sober vormgegeven en ontdaan van alle decoraties.

Het aannemersbedrijf van de Gebroeders W. & Th. Joosten en H.B. Hugen bouwt de kerk. De eerste steen wordt gelegd op 28-11-1955 en op 25 november 1956 volgt de inzegening.

Het kerkinterieur uit de oude paterskerk wordt voor een groot deel herplaatst in de nieuwe parochiekerk, met uitzondering van de preekstoel. Door een conflict met de grondeigenaar naast de kerk wordt de voorgevel van de kerk noodgedwongen onder een schuine hoek geplaatst ten opzichte van de zijgevels. Met de bouw van de doopkapel en de aanleg van de stoep voor de kerk wordt gewacht tot het onteigeningsplan van de gemeente zijn beslag krijgt. De doopkapel komt pas in 1962 gereed. Daarvoor moest destijds het Kloosterpad verlegd en verbreed worden.

Door een terugloop van het aantal nieuwe kloosterlingen en bijgevolg de samenvoeging van kloosters, wordt op 15 juni 1965 het Capucijnenklooster officieel opgeheven. Wel blijft de zorg voor de Sint Franciscuskerk in handen van de Capucijner broeders. Deze nemen hun intrek in de pastorie die in 1967 tegenover de kerk wordt gebouwd en van waaruit zij de kerk bedienen. Dit gebouw wordt, net als de kerk, gebouwd in een sobere architectuur die beïnvloed is door de Bossche School.

In 1967 krijgt het klooster nieuwe bewoners. De Clarissen-Capucinessen, die noodgedwongen moeten vertrekken uit hun klooster in Duivendrecht vanwege sloop van het complex, nemen hun intrek in het Babberichse klooster. Aan hun komst gaat een verbouwing van het klooster en de realisatie van een aantal bijgebouwen vooraf. De bekende architect Herman Knijtijzer (06-06-1914 / 27-08-1994) uit Amsterdam is verantwoordelijk voor het bouwplan. Op het kloosterterrein worden onder meer werkhuizen en een ziekenafdeling bijgebouwd. Deze zijn inmiddels weer gesloopt.

Vanwege de aanleg van fietspaden langs de Beekseweg wordt de kloostermuur langs deze weg in 1974 een stuk teruggelegd. Dit hield de sloop van de oude kloostermuur in en de bouw van een nieuwe die meer teruggelegen werd herbouwd.

De koorruimte van de kerk wordt door de zusters verbouwd tot gebedsruimte. Deze komt in 1982 gereed. Met de verbouwing van het bidkoor zijn ook de glas-in-loodramen aangebracht, die werden ontworpen door de heer Leliveld uit Doetinchem. De ramen verbeelden het Zonnelied van Sint Franciscus.

Namens het comité "Honderd jaar kerk en klooster te Babberich" wordt in 1983 het groot mozaïek boven de ingang van de kerk geschonken. De Lobithse kunstenaar Tonny Ros maakte de mozaïeken. Het verbeeldt een eeuwenoude christelijke symboliek, waarbij het verlangen naar Christus wordt uitgebeeld door twee herten die aan een waterbron hun dorst lessen. Ook worden ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan twee nieuwe hoofddeuren en een nieuwe zijdeur door de ingezetenen geschonken.

In 1995 vertrekken de zusters uit het klooster en krijgt het gebouw een nieuwe bestemming als appartementencomplex. De Stichting Volkshuisvesting Zevenaar is hiervan de opdrachtgever. De Capucijnen die op het kloosterhof begraven liggen, worden herbegraven in de kloostertuin. Hieraan herinnert de plaquette die op de begraafplaats is aangebracht.

In het klooster worden 10 luxe appartementen gerealiseerd. Op het kloosterterrein worden 35 gezinswoningen gebouwd in een hofjesstructuur. De bijgebouwen op het kloosterterrein worden hiervoor gesloopt. Architectenbureau INBO ontwerpt het geheel.

Onder de bescherming vallen de het voormalige klooster 's Herenhof [1], de pastorie aan het Babborgaplein [2], de begraafplaats [3], de Calvarieberg met landschappelijke aanleg [4], het oorspronkelijke deel van de kloostermuur [5] en twee beelden van het H.Hart die op het terrein staan [6 en 7].

Situering

Het voormalige klooster en de pastorie zijn gelegen op een ruim terrein aan de noordzijde van de Beekseweg, nabij de kruising met de Dorpstraat. De pastorie is georiënteerd op het Babborgaplein, dat oorspronkelijk voorzien was van een sierbestrating van klinkers en grindtegels in een geometrisch patroon, maar dat recent heringericht is als parkeerterrein. Het plein is aan de oostzijde afgesloten met een groenstrook met een enkele bomenrij, aan de zuidzijde ligt tegen de weg een gazon met een dubbele bomenrij. Langs de zijbeuk aan de zuidzijde staat een eenvoudig ijzeren hekwerk. Op de bestrating voor deze zijbeuk staat een in 1930 ter gelegenheid van het zilveren priestersfeest van pater Angelus van Duiven door de Babberichse gemeenschap aangeboden Heilig Hart-beeld. Het beeld is gemaakt in de werkplaatsen van Custers in Eindhoven. Op de sokkel is de volgende tekst aangebracht: 'Vertrouwvol wijdt zich Babberich aan Jezus minnend hart'.

Het terrein ten zuiden van het klooster is ingericht als parkeerplaats en aan de straatzijde afgezet met een gemetselde muur met steunberen en ezelsruggen en een smeedijzeren hek, gevat tussen gemetselde peilers en een gemetselde voetmuur. Peilers en voetmuur zijn afgewerkt met een ezelsrug.

VOORMALIG KLOOSTER

Hoofdropzet

Het (voormalige) klooster is gebouwd op een U-vormige plattegrond, waarvan de basis aan de rechter zijde iets verder doorschiet. Het klooster telt twee bouwlagen en een zolder onder een omlopend schilddak dat is gedekt met gesmoorde, verbeterde holle pannen. Op de nok van het noordelijke bouwdeel is een kleine dakruiter met een vierkante doorsnede geplaatst. De dakruiter is voorzien van een klok en wordt aan de bovenzijde afgesloten door een spits die is gedekt met leien. Op de spits staat een smeedijzeren windvaan. De gevels zijn gemetseld in een bruinrode baksteen in kruisverband. Onder het noordelijk bouwdeel bevindt zich een grote tonggewelfde kelder.

Exterieur

westgevel

Aan de westzijde grenst het klooster direct aan de kerk en de rouwkapel.

linker zijgevel

De linker zijgevel is asymmetrisch ingedeeld en bestaat uit een smal deel aan de linker zijde en teruggelegen, een breed deel aan de rechter zijde.

Het linker deel wordt aan de bovenzijde afgesloten door een puntgevel met een houten daklijst. In het midden op de begane grond, de verdieping en ter hoogte van de zolder bevindt zich een venster met een 6 x 6 ruits stolpraam en een 3 x 6 ruits bovenlicht. De vensters worden aan de bovenzijde afgesloten door een 1,5 steens segmentboog en aan de onderzijde door een lekdorpel.

Het rechter deel is een lijstgevel die aan de bovenzijde wordt afgesloten door een gemetselde muizentandlijst en een houten daklijst. Op de begane grond bevinden zich van links naar rechts twee toegangsdeuren met een 5 x 9 ruits raam en een 6 x 3 ruits bovenlicht en drie vensters met een 6 x 6 stolpraam en een 6 x 3 bovenlicht. Op de verdieping bevinden zich zes vensters met een 3 x 2 ruits stolpraam. De gevelopeningen worden allen aan de bovenzijde beëindigd door een 1,5 steens segmentboog en aan de onderzijde een lekdorpel.

achtergevel

De achtergevel is een lijstgevel die aan de bovenzijde wordt afgesloten door een gemetselde muizentandlijst en een houten daklijst. Op de begane grond bevinden zich van links naar rechts twee vensters met een 6 x 6 ruits stolpraam en een 3 x 6 ruits bovenlicht, een deuropening die aan de bovenzijde wordt afgesloten door een rondboog en voorzien is van een (vernieuwde) deur met 5 x 3 ruits raam en een éénruits bovenlicht en negen vensters met een 6 x 6 ruits stolpraam en een 3 x 6 ruits bovenlicht.

Op de verdieping bevinden zich van links naar rechts elf vensters met een 3 x 2 ruits stolpraam, een venster met een 7 x 6 ruits stolpraam, een venster met een 3 x 2 ruits stolpraam en een venster met een 7 x 6 ruits stolpraam. Alle vensters in de gevel worden aan de bovenzijde afgesloten door een 1,5 steens segmentboog en aan de onderzijde door een lekdorpel.

rechter zijgevel

De rechter zijgevel is een lijstgevel die aan de bovenzijde wordt afgesloten door een muizentandlijst en een houten daklijst. Op de begane grond bevinden zich van links naar rechts twee vensters met een 6 x 6 ruits stolpraam en een 3 x 6 ruits bovenlicht, een deuropening die aan de bovenzijde wordt afgesloten door een rondboog en is voorzien van een (vernieuwde) deur met 5 x 3 ruits raam en een éénruits bovenlicht en nog eens vier vensters met een 6 x 6 ruits stolpraam en een 3 x 6 ruits bovenlicht. Op de verdieping bevinden zich zeven vensters met een 7 x 6 ruits stolpraam. Alle vensters in de gevel worden aan de bovenzijde afgesloten door een 1,5 steens segmentboog en aan de onderzijde door een lekdorpel.

Interieur

Het interieur van het voormalige klooster is geheel gemoderniseerd ten behoeve van de nieuwe functie als appartementencomplex. Rond het kloosterhof zijn de gevels van het complex gepleisterd en de rondgang is verdwenen.

PASTORIE

Hoofdzet

De pastorie is gebouwd op een rechthoekige plattegrond en bestaat uit een kleine kelder, twee volledige bouwlagen en een zolder onder een schilddak. Het dak is gedekt met gesmoorde (opnieuw) verbeterde Hollandse pannen. Op het linker zijschild is een hoge gemetselde schoorsteen geplaatst.

De gevels zijn gemetseld in een bruine baksteen in wild verband. De horizontale geleding van de gevels bestaat uit een betonnen gevelband die zich op kleine afstand onder de overstekende dakgoot bevindt. Deze band vormt tevens de afsluiting van de vensters op de verdieping.

Tegen de achtergevel van de pastorie is aan de rechter zijde een aanbouw aangebracht. Deze is gebouwd op een rechthoekig grondplan en bestaat uit één bouwlaag onder een lessenaarsdak dat is gedekt met golfplaten. In de hoek van deze aanbouw en de achtergevel is later een eenvoudige serre met een lessenaarsdak gedekt met golfplaten gebouwd. Het metselwerk van de rechter zijgevel zet zich voorbij de achtergevel voort in de muur die de erfscheiding vormt tussen de achtertuin van de pastorie en de openbare weg. Aan de buitenzijde hiervan is achter in de tuin een eenvoudige garage onder een plat dak gebouwd. De tuingevel van deze garage is in hout uitgevoerd.

Exterieur

voorgevel

De voorgevel bezit een asymmetrische indeling en wordt aan de bovenzijde afgesloten door een overstekende dakgoot. De hoefdentree bevindt zich rechts van het midden en bestaat uit een dubbele, houten strokendeur met een tweeruits bovenlicht. Links van de entree bevinden zich twee vensters die zijn voorzien van een éénruits raam geflankeerd door twee smallere éénruits ramen. Rechts van de entree bevindt zich een venster met dezelfde invulling. Op de verdieping bevinden zich zes vensters met een tweeruits raam.

De vensters in de gevel worden aan de onderzijde afgesloten door een betonnen onderdorpel. De vensters op de begane grond worden aan de bovenzijde afgesloten door een 1,5 steens strek. Links van de voorgevel is de teruggelagen gevel van de uitbouw aan de achterzijde te zien. Deze is in het midden voorzien van een houten toegangsdeur die aan de bovenzijde wordt afgesloten door een 1,5 steens strek.

rechter zijgevel

De rechter zijgevel wordt aan de bovenzijde afgesloten door een overstekende dakgoot. De gevel is vrijwel geheel gesloten op twee vensters na die zich iets links van het midden bevinden. Beide vensters zijn voorzien van een éénruits raam en worden aan de onderzijde afgesloten door een betonnen dorpel. Het venster op de begane grond is iets hoger dan dat op de verdieping en wordt aan de bovenzijde afgesloten door een 1,5 steens strek.

linker zijgevel

De linker zijgevel wordt aan de bovenzijde afgesloten door een overstekende dakgoot. Op de begane grond bevindt zich aan de linker zijde twee vensters met een tweeruits raam. Op de verdieping bevindt zich rechts van

het midden eveneens een venster met een éénruits raam. De vensters in de gevel worden aan de onderzijde afgesloten door een betonnen dorpel. De vensters op de begane grond worden aan de bovenzijde afgesloten door een 1,5 steens strek.

achtergevel

De achtergevel worden aan de bovenzijde afgesloten door een overstekende dakgoot. Op de begane grond bevindt zich aan de linker zijde een venster met een tweeruits raam, rechts daarvan (opgenomen in de serre) een venster met een drieruits raam en een glasdeur met een zijlicht. In de aanbouw is aan de rechter zijde een glasdeur geplaatst.

Op de verdieping bevinden zich zes venster elk met een tweeruits raam. De vensters worden aan de onderzijde afgesloten door een betonnen dorpel.

Interieur

De indeling, de afwerking en de detaillering van het interieur dateren op kleine aanpassingen na nog uit de bouwtijd. De plafonds zijn uitgevoerd met donker gebeitste houten schroten en op de begane grond is de vloer in de hal en de gangen uitgevoerd als uitgewassen grindbeton. Alle binnendeuren draaien in stalen kozijnen die op originele wijze niet in de dag maar tegen de muur bevestigd zijn.

De begane grond is ingedeeld met achter de voordeur een diepe hal die aansluit op een gang die evenwijdig aan de voorgevel loopt. Aan de voorzijde zijn twee vertrekken, aan de achterzijde een groot vertrek. Geheel links is de keuken met in de aanbouw tegen de achtergevel de bijkeuken. Op de vloer van de keuken liggen gevlamde dhg tegels en de muren zijn tot ongeveer halve hoogte betegeld met beige ceramische wandtegels. In de gang is door middel van een houten wand van de verdiepingstrap afgescheiden. De horizontale beschieting is met smeedijzeren spijkers bevestigd. Deze wand loopt op de verdieping door als borstwering rond het trapgat. Onder de trap is de toegang tot de kelder.

De indeling op de verdieping is overzichtelijk met van links naar rechts een middengang met aan de voor- en achterzijde drie vertrekken en rechts op de kop een kleine badkamer.

BEGRAAFPLAATS

De begraafplaats is aangelegd op een rechthoekig perceel en is verhoogd aangelegd. Behalve aan de zijde van het kloosterpad is met grote systeemblokken een keermuur gemetseld met daarop een smeedijzeren sierhek. De ingang is aan de westzijde via een eenvoudige gemetselde trap die onder een rozenboog doorloopt. In het midden bevindt zich een rechthoekig veld waar omheen een betegeld pad is aangelegd. De graven liggen in het middenveld en langs de randen van de begraafplaats en zijn voorzien van eenvoudige, blokvormige, grafstenen zonder verdere versieringen en alleen een naam. Tussen de grafstenen is een informele beplanting bestaande uit diverse (vaste) planten aangebracht. De begraafplaats wordt aan drie zijden omzoomd door een haag. Langs het Kloosterpad bestaat de perceelafscheiding uit een gemetselde muur. Op het oostelijk uiteinde van het middenveld staat, op een gemetselde sokkel, een beeld van de H. Franciscus. Eveneens op het oostelijk uiteinde van de begraafplaats, maar dan in het veld langs de gemetselde muur, is een natuurstenen plaquette geplaatst ter herinnering aan de bijzetting eind jaren negentig van de twintigste eeuw van de minderbroeders Capucijnen die voor de herbestemming tot appartementencomplex begraven lagen in het kloosterhof. Aan het westelijk uiteinde van de begraafplaats is een eenvoudig houten kruis geplaatst.

CALVARIEBERG

Iets ten noorden van de begraafplaats, langs de rand van het complexterrein, is een calvarieberg opgesteld die bestaat uit een gekruisigde Christus die wordt geflankeerd door Maria Magdalena en Johannes de Evangelist. De Calvarieberg is iets verhoogd op het terrein gelegen en voor de Calvarieberg is een ovale vijver aangelegd. Calvarieberg, vijver en padenstructuur hebben een symmetrische opzet en zijn onderdeel van de groenstructuur die langs de westzijde van het complexterrein loopt. Het geheel is aangekleed met diverse heesters, bomen en (vijver -en oever)planten. Een centrale zichttas leidt de blik vanaf het complexterrein naar de Calvarieberg.

BEELDEN

Op het complexterrein zijn nog twee vrijstaande beelden aanwezig. Eén daarvan bevindt zich ten noorden van het voormalig klooster op het complexterrein. Dit is een H.Hartbeeld. Een tweede beeld van het H. Hart staat op het kerkplein, rechts van de kerk. Dit beeld werd geschonken door de Babberichse gemeenschap ter

gelegenheid van het zilveren priesterfeest van Pater Angelus van Duiven. Het beeld werd vervaardigd door Custers uit Eindhoven en op 23 februari 1930 op de huidige plek geplaatst. Op de sokkel is de zin aangebracht: "Vertrouwvol wijdt zich Babberich aan Jezus minnend hart."

KLOOSTERMUUR

De oorspronkelijke kloostermuur is niet meer volledig aanwezig. De gemetselde muur met ezelsrug en steunberen langs de noordzijde van het complexterrein is onderdeel van de oorspronkelijke opzet. De oorspronkelijke muur langs de Beekseweg is door de verbreding van de weg afgebroken en naar achter geplaatst, waar de muur opnieuw is opgemetseld in nieuwe steen.

Motivering

Complex van algemeen belang voor de gemeente Zevenaar vanwege zijn schoonheid, de betekenis voor de wetenschap en de cultuurhistorische waarde.

algemeen historische waarden

- Het complex is van belang vanwege haar belangrijke rol in de sociale -en religieuze geschiedenis van Zevenaar en het dorp Babberich in het bijzonder.

ensemblewaarden en stedenbouwkundige waarden

- Het complex is van belang vanwege de beeldbepalende situering aan de Beekbergseweg en het Babborgaplein. Ondanks de herbestemming als wooncomplex is de voormalige functie van het achterliggende terrein, door de aanwezigheid van de oorspronkelijke onderdelen zoals het kloostergebouw, de pastorie, de Calvarieberg, de begraafplaats, de H. Hartbeelden en de kloostermuur, nog duidelijk herkenbaar.
- Het complex is van belang vanwege de ruimtelijke relatie met het tegenoverliggende terrein van kasteel Halsaf, waarvan het terrein oorspronkelijk deel uitmaakte.

- architectuurhistorische waarden

- Het complex is van belang als gaaf bewaard voorbeeld van een laat 19de eeuws kloostergebouw en een pastorie die gebouwd is onder invloed van de Bossche school.

Voorgevel van de pastorie.

Interieur van de pastorie, links de hal achter de voordeur, rechts een voorbeeld van de toegepaste binnendeuren en binnendeurkozijnen.

Overzicht van de begraafplaats.

Beeldengroep op de Calvarieberg.